

In memoriam:
Reijo Wilenius (1930–2019)

Jyväskylän yliopiston filosofian emeritusprofessori Reijo Wilenius kuoli Helsingissä 89-vuotiaana 26. lokakuuta 2019. Hän oli syntynyt Helsingissä 22. huhtikuuta 1930.

Wilenius kävi koulunsa Helsingissä ja vietti kesät Liedossa Aurajoen rannalla. Hän koki Helsingin pommitukset yhdeksänvuotiaana. Nuorena paljon klassista kirjallisuutta lukenut Wilenius valmistui ylioppilaaksi Suomalaisesta Yhteiskoulusta 1949. Lukiossa hän tapasi tulevan vaimonsa Aijami Wileniuksen (os. Ant-Wuorinen), jonka kanssa hän sai neljä lasta ja teki runsaasti yhteistyötä steinerpedagogiikan alalla.

Reijo Wilenius opiskeli filosofiaa Helsingin yliopistossa ja valmistui filosofian kandidaatiksi 1952. Hän kertoo varsinaisesti löytäneensä filosofian Erik Ahlmanin luennoilla. Tuon ajan tapaan hän myös tentti opintokokonaisuuksia Ahlmanin kotona. Valmistuttuaan Wilenius toimi tuntiopettajana Suomalaisessa Yhteiskoulussa, Suomen teatterikoulussa, työväenopistossa sekä Rudolf Steiner -koulussa, jota oli myös perustamassa.

Wilenius valmistui valtiotieteen lisensiaatiksi 1958 ja väitteli vuonna 1963 teoksella *The Social and Political Theory of Francisco Suárez*. Vuosina 1965–1972 Wilenius toimi kevätlukukaudet Helsingin yliopiston käytännöllisen filosofian professorin viransijaisena Jaakko Hintikan toimiessa keväisin Cornellin yliopistossa. Vuonna 1972 Wilenius kutsuttiin G. H. von Wrightin, Oiva Ketosen ja Hintikan suosituksesta professoriksi Jyväskylän yliopistoon, josta hän jäi emeritusprofessoriksi vuonna 1992.

Wileniuksen varhaisista töistä arvostusta yli koulukuntarajojen nauttivat paitsi väitöskirja Suárezin filosofiasta myös kirjat *Marx ennen Marxia* (1966) ja *Filosofia ja politiikka* (1967). Joh-tuen vahvasta kiinnostuksesta Rudolf Steinerin filosofiaan (ks. esim. *Tuntemattoman tutkija – Steinerin tie hengentieteeseen*, 1997) ja antroposofiaan, Wilenius varsin pian erkaantui yliopis-tofilosofian valtavirrasta. Steinerin antroposofiset katsomukset vaikuttivat monien kollegojen mielestä epätieteellisiltä ja aka-teemiseen filosofiaan kuulumattomilta. Wileniuksen tuotantoa kohtaan tunnettiin kuitenkin laajaa mielenkiintoa esimerkiksi kasvatustieteissä ja muilla tieteen ja kulttuurin aloilla.

J. V. Snellmanin filosofiaa Wilenius piti tärkeänä. Hän osal-listui tämän *Teosten 1-4* toimittamiseen ja käsitteli Snellmania monissa kirjoituksissaan (erityisesti *Snellmanin linja: Henkisen kasvun filosofia*, 1978). Wileniuksen oman tuotannon painopis-teitä olivat kasvatustieteet ja sivistys (esimerkiksi *Kasvatuksen ehdot: Kasvatustieteiden luonnos*, 1975; *Ihminen ja sivistys*, 1982) sekä vallitsevan kulttuurin ja yhteiskunnan analyysit (*Koulu ja nyky-yhteiskunta*, 1964; *Nuorison kapina ja aikamme suunnanmuutos*, 1969; *Ihmiskeskeiseen kulttuuriin*, 1976; *Aatteiden maailma: Johda-tus aikamme aatevirtauksiin*, 1982; *Mihin maailma menee: Näkymä kriisien aikaan, kehityksen mahdollisuuksiin*, 1991). Lisäksi Wile-nius tarkasteli yhteiskuntafilosofiaa (*Tietoisuus ja yhteiskunta*, 1972; *Ihminen ja työ*, 1981; *Sodan ja rauhan filosofiaa*, 1988), ihmi-sen luontosuhdetta (*Ihminen, luonto ja tekniikka*, 1978) sekä näi-den taustalla vaikuttavaa kysymystä ihmisyydestä (*Mitä on ih-minen? Filosofiaa ihmisestä ja inhimillisestä kasvusta*, 1999).

Wilenius oli merkittävä kulttuuri- ja koulutusvaikuttaja. Hän oli perustamassa Suomen ensimmäistä Rudolf Steiner -koulua 1955, päätoimittamaansa *Katsaus*-lehteä 1957, Kriittistä korkeakoulua 1968 ja vuonna 1980 Steiner-koulujen opettajan-koulutuslaitoksena toimivaa Snellman-korkeakoulua, jossa hän jatkoi opettamista kuolemaansa saakka. Wilenius toimi Suo-men Filosofisen Yhdistyksen johtokunnan jäsenenä ja sihtee-rinä 1964–1968, Valtion humanistisen toimikunnan puheenjoh-tajana 1975–1979 sekä European Science Foundationin huma-

nistisen toimikunnan jäsenenä 1978–1980. Wileniuksen työtoverit ja oppilaat arvostivat hänen humaania, kannustavaa ja hyväntahtoista avarakatseisuuttaan.

Arto Laitinen

